

TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi (TURANusbb)

Uluslararası Hakemli Dergi Yıl: 2024/Bahar, Sayı: 6

ISSN 2792-0879

Ahmet Haşim'in Nesirlerinde Modernleşen Kadın İmgesi Üzerine Bazı Dikkatler*

Dilek BAĞCI**

Öz

Bu makalede Türk edebiyatının önemli şairlerinden Ahmet Haşim'in 20. yüzyıl modern hayatına ve kadına bakış açısı ele alınmaktadır. Ahmet Haşim şiirleriyle tanınan bir isim olsa da nesirleri de edebiyatımız için son derece önemlidir. Haşim'in nesirlerinin takdir edildiği ve sevildiği birçok yazar ve şair tarafından dile getirilmiştir. Modernleşmenin getirdiği yenilikler, sosyal hayat, kadının hayatımızdaki yerinin değişmesi çeşitli eserlerde yerini almıştır. Dönemin bu güncel konularına Haşim de kayıtsız kalamamış ve düz yazılarıyla fikirlerini dile getirmiştir. Haşim'in nesirlerinde pek çok konu ele alınmıştır ancak bu çalışmanın temelini modern kadının yeni görünümü oluşturmaktadır. Kadınlarla ilgili fikirlerinin temelini annesine olan hayranlığı oluştursa da Haşim, kadınların modern hayatta aldıkları yeni görüntüden rahatsızdır. Kadınlara karşı saldırgan gibi görünen yorumlarının arkasında ne kendisini çirkin bulması ne de kadınlarla iletişim kurmakta zorlanması yatıyor olabilir. Aksine kaynaklar onun kadınlarla yakınlaşmaktan hoşlandığını, evlilik hayalinin hep olduğunu ve daima aşkı aradığını göstermektedir. Haşim sadece kadınların mahremininin değişmesini, onların erkekler tarafından merak edilen cazibelerini kaybetmelerini istemez. Haşim, kadının kıyafetinde, saçında, makyajında ve sosyal hayatta geleneksel olanı kaybettiği için üzgündür. Bu çalışmayla Ahmet Haşim'in nesirlerinde, modernleşmenin kadın üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Ahmet Haşim, Modernleşme, Kadın

Modernleşme kavramı toplumların gelişmişlik düzeyi, bilgi ve teknolojiyi kullanabilme güçleri, ekonomik olarak refah olma durumları, kültürel olarak faaliyetlerinin gelişmişliği ve bireysel hak ve özgürlüklerin genişliği ile doğrudan ilgilidir. Batı'da maddi imkânların artması, modernleşme sürecini geriden takip eden toplumları da Batılılaşma sürecine zorunlu olarak yönlendirmiştir. Modernleşme Batıda doğal bir süreç olarak başlamıştır. Ancak ülkemizde Cumhuriyet'in ilanından sonra yapılan devrimler ve inkılaplarla yoğunluk kazanmıştır. Yaşanan değişimler kaçınılmaz şekilde sosyal hayata yansımıştır.

Sosyal hayatta yaşanan her yenilik her değişiklik zamanla edebî eserin konusuna yansımaktadır. Bu anlamda sanat eseri ve toplum sürekli etkileşim içindedir. Toplumda meydana gelen değişiklik esere yansıdığı gibi eserde de dile getirilen fikirler veya hayaller de toplumu etkileyebilir. Bu etkileşim karşılıklıdır. Yani; sanatçı, bir toplumun uyanık vicdanıdır, öncüsüdür, rehberidir, yol göstericisidir (Çetin, 2004, s. 594). Ülkemizde cumhuriyetin ilanı ile hız kazanan yenileşme hareketleri, inkılaplar,

* Geliş tarihi: 25.04.2024

Kabul Tarihi: 08.05.2024

Atf: Bağcı, D. (2024). Ahmet Haşim'in Nesirlerinde Modernleşen Kadın İmgesi Üzerine Bazı Dikkatler. *TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi (TURANusbb)*, 6: 47-62.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ANKARA / TÜRKİYE, E-posta: bagci.dilek@hbv.edu.tr ORCID: 0000-0003-1996-2915

devrimler bu yıllarda yazılan edebî eserlere yansımıştır. Bu yeniliklerin halka ulaşması ve insanlar tarafından anlaşılmasında ise dergi ve gazeteler önemli bir yere sahiptir. Ahmet Haşim şiirlerinde değinemediği sosyal hayatla ilgili bazı konulara bu dergi yazılarında yer vermiştir.

Ahmet Haşim adı anılınca akla şiir ve “saf şiir” gelse de şairin başarılı nesir örnekleri vardır. Haşim’in nesirleri okuyucuyla sohbet havasında olan kısa yazılardır. Yazıların arkasında derin felsefî görüşler veya fikirler yoktur. Bundan ziyade yazılar az kelimeyle çok şey anlatmayı amaçlamaktadır. Diğer bir tabirle yazıların içi dolu doludur. Bunun yanında Haşim’in yazılarında şiirlerinde de olduğu gibi “hayal” vardır. Hayaller güçlü gözlemlerle desteklenir. M. Kaplan, Haşim’in nesirlerinin toplandığı 1969 baskısının önündeki yazıda “nesirlerdeki kesafet, dolgunluk, tasvir gücü, hatta fantezi ve ince alay, nesir sanatında daima hoş giden özelliklerdir” (1989, s. 4) demektedir. Kaplan’ın ifadesi Haşim’in nesir anlayışını özetler niteliktedir. Bunun yanında yazılarında anlam kapalılığı olmadığı söylenebilir. Bu çalışmada, *Bize Göre, Gurebahane-i Laklakan, Frankfurt Seyahatnamesi* adlı eserleri esas alınarak Ahmet Haşim’in, modernleşmeye, kadına, Cumhuriyet’in ilanından sonra modernleşen kadına dair düşüncelerine değinilmiş ve ortak bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

Modernleşme ve Türk Modernleşme Süreci

“Modern” kavramı tanım itibarıyla geleneksel olmayan, yeni bir durumu ifade eder. Modern kelimesi Latince “modernus”tan gelmektedir ve kelime Hristiyanlığın kabul edilmesinden sonra, geçmişteki Roma- Pagan yapısından farklı olduğunu ortaya koymak amacıyla ilk defa 5. yüzyılda kullanılmıştır (Habermas, 1994, s. 31).

“Modernleşme” ise sürece işaret eder. Modernleşme sürecinin dört boyutta ilerlediğini söylemek yanlış olmaz. Bu boyutlar; siyasal, kültürel, ekonomik ve toplumsal modernleşmedir. Bu boyutlar birbiriyle etkileşimli ve uyumlu bir şekilde gelişme gösterir. Siyasi bakımdan modernleşme; demokrasi, siyasi partilerin çoğalması, halkın yönetimde söz sahibi olması vb. durumlardır. Ekonomik açıdan modernleşme; iş bölümünün artması, yeni iş imkânlarının çoğalması, üretimde teknolojiyi kullanmak gibi durumlardır. Kültürel açıdan modernleşme; geleneksel yaşam biçimini terk edip, laik ve ulusçu fikirlere bağlılığı artırır. Toplumsal açıdan modernleşme ise; eğitim imkânlarının artması, okuryazar kitlenin çoğalması ve geleneksel yaşam biçimlerinden uzaklaşmayı ifade etmektedir. Modernleşme kavramı sosyoloji literatüründe geniş bir yere sahiptir. Sözlük anlamı “çağdaşlaşmak” olan kavram esas itibarıyla geri kalmış bir milletin kendinden daha ileri seviyede olan milletlere yetişme çabasıdır (İnalçık, 1988, s. 986). Başka bir deyişle modernleşmeyi “geleneksel hayat tarzından daha karmaşık, teknolojik yönde ileri ve hızla değişen bir hayat tarzına yönelme” (Türkdoğan, 1977, s. 278) olarak tanımlayabiliriz. Çünkü toplumsal yapı kendi etrafındaki birçok alanı etkisi altına almaktadır. Bu durum zaten toplum içinde yeşeren kültür için kaçınılmazdır. O hâlde modernleşme, toplumsal bir kültür değişimidir.

Anthony Giddens'a göre modernlik, "on yedinci yüzyılda Avrupa'da başlayan ve sonraları neredeyse bütün dünyayı etkisi altına alan toplumsal yaşam ve örgütlenme biçimlerine işaret eder" (Giddens, 2014, s. 9). Bu bir süreçtir ki sürecin oluşmasında ve gelişmesindeki en önemli etkenlerden biri Batı'da oluşan Endüstri Devrimidir. Endüstri Devrimiyle birlikte yeni icatlar, teknolojik gelişmeler, nüfus hareketleri modernliğin gelişmesinde ve dünya ülkelerinde sosyal ve ekonomik değişimler yaşanmasında etkilidir.

Giddens, modernliği gelenekten kopuş olarak adlandırmaktadır (2014, s. 11). Berman'a göre ise "modern olmak" insanlara yeni imkânlarla birlikte güç sağlarken, diğer yandan sahip olduklarını yok eden bir ortam yaratmaktadır (Berman, 2016, s. 27).

Modernleşme genel olarak her toplumda yaşanmış olsa da ortaya çıkma biçimleri ve sonuçları itibarıyla birbirinden ayrılır. Türkiye'de modernleşme süreci, Batı'da olduğu gibi kendi iç dinamikleri neticesinde ortaya çıkmamıştır. Türkiye'deki modernleşme hareketlerinin tarihi 18. yy.'ın ilk yarısına kadar uzanmaktadır (Berkes, 2003, s. 43). Bu yıllarda Osmanlı İmparatorluğu teknik ve askerî olarak Batı'nın gerisinde kaldığını anlayınca zorunlu bir değişim ve yenilik süreci başlamıştır. Reformlar hukuk, yönetim, yaşam tarzı ve kıyafet gibi pek çok alanda yapılmıştır. Bu süreçte devlet, hem yenilikleri almaya çalışmış hem de kendi iç düzenini korumak için yeniliklere mesafeli davranmıştır. Bu durumda Osmanlı içinde eski kurumlar dururken yanına yeni kurumların açılması ikili bir yapı oluşmasına sebep olmuştur (Coşar, 2019, s. 59-61).

Reformların uygulayıcıları her dönemde ülkenin elit kesimi olmuştur. 19. yüzyıl Osmanlı elitinin ortak noktası ve hedefi devleti kurtarmaktır. Söz konusu amaç IV. Murat, III. Selim, II. Mahmud'un reformlarında, Sadrazam Mustafa Reşid Paşa'nın düşüncelerinde, Yeni Osmanlılar ve Jön Türklerin fikirlerinde, son olarak da Mustafa Kemal'de görülebilir (Mardin, 1999, s. 59). Ancak görüleceği üzere beklenen yenileşme ve buna bağlı olarak Batı'yı yakalama hedefi pek de başarılı olamamıştır. Başarılı olunamamasında eğitilmiş kişilerin azlığı, yönetimin uzman bürokrasinin elinde olmayışı, yeniliklerin halka mal edilmeyişi etkilidir. Bununla birlikte başarısızlığın en önemli sebeplerinden biri devletin maddi olarak güçsüz oluşudur (Ertuğ vd., 1959, s. 159).

Türkiye'de siyasal ve ekonomik alanda yapılan modernleşme çalışmaları kendini sosyal hayatta da göstermiştir. Sanayileşme ve teknolojik gelişmeler kırsaldan kente göçü hızlandırmış, yeni iş alanları oluşturmuş, bireysel yaşam tarzına yönelimi artırmıştır. Batılı yaşam biçimi, insanların düşünce yapısını değiştirip şekillendirmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda orta tabakanın da bu durumu benimsemesi sağlanmaya çalışılmıştır (Meriç, 2000, s. 49). Böylece toplum içinde aile yapısı değişmiş, insanlar arası ilişkiler farklılaşmıştır. Bu durumda toplumun sahip olduğu gelenekler geri planda kalmaya başlamıştır. Ancak Batılı yaşam tarzının benimsenmesi kolay olmamıştır. Bazıları geleneksel yaşam tarzını sürdürmeyi seçerken bazıları da Batılı yaşam tarzını yanlış yorumlamıştır.

Modernleşmenin olduğu bir yer de kültürel alandır. Batıdan alınan edebî türlerin kültürel hayatımızı zenginleştirmesi yine bu Tanzimat Dönemi'ne denk gelir. Bu dönemde gazete, dergi, roman, hikâye,

modern tiyatro gibi türler aracılığıyla bireyselliğin önem kazanması; hak, hukuk, özgürlük gibi kavramların kullanılmaya başlanması; yurt dışında eğitim alma, batılı kıyafet anlayışı, kadın hakları gibi konularla yakından tanışılır. Edebî türlerde genellikle yanlış batılılaşma konusu işlenmiş, Batı hayranı tipler eserlerde ön plana çıkmıştır (Göçek, 1999, s. 265).

Tanzimat Dönemi'yle başlayan, sonrasında I. ve II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, Cumhuriyet'in ilanına kadar olan süreçte Osmanlı İmparatorluğunda modernleşme hareketleri hız kazanmıştır. Bir sonraki kritik aşama Cumhuriyet'in ilanından sonra aşılmıştır. 1923'ten sonra İmparatorluktan ulus-devlet anlayışına bürünmeye çalışan devlet Batı'yı yakalamaya çalışmıştır (Kurt, 2010, s. 55). Bu süreçteki ilk siyasi adım laik Cumhuriyet olma çalışmasıdır (Çaha, 1996, s. 107). Sonraki her yenilik devlet eliyle gerçekleştirilmiştir. Bunlar arasında, eğitim sisteminde düzenleme yapılmış, laik bir eğitim anlayışı benimsenmiş, kadınlara siyasi haklar verilmiş, din ve devlet işleri birbirinden ayrılmaya çalışılmış, takvim ve rakamlarda uluslararası standartlar seçilmiş, Latin harflerinden oluşan alfabe kabul edilmiştir. Cumhuriyet Dönemi'ndeki modernleşme hareketlerini Osmanlı Dönemi'nden ayıran en önemli unsur; eski ile yeninin bir arada olmamasıdır. Cumhuriyet modernleşmesinde eski- geleneksel olan tamamen reddedilmiş, Batı'dan alınan yenilikler her yönüyle benimsenmiştir. Bu dönemdeki siyasi amaç, "sınıfsız, tek millet" anlayışı olmuştur.

Cumhuriyetin ilanından sonra ilerleyen yıllarda ise, modernleşme düzgün bir seyir izlememiştir. Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi ve sonrasında 1960 ve 1980 yılı siyasi gelişmeleri modernleşme için durağanlaşan noktalar olmuştur. Ancak her dönemde modernleşme, ülkenin bekası ve bireylerin refahı için aynı amaçla yerine getirilmeye çalışılmıştır.

Modernleşmenin Kadınlara Üzerindeki Etkisi

Modernleşme sürecinde önemli yeri olan unsurlardan biri, kadının toplumdaki yeridir. Kadının toplum içinde daha aktif rol alması Tanzimat Dönemi'ne denk gelmektedir. Bu dönemde Osmanlı kadınının hayatında önemli değişiklikler yaşanmıştır. Böylece, kadın sadece moda, günlük yaşam gibi unsurlarla anılmamış, toplum içinde var olduğunu göstermeye başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda 1908 tarihli anayasa çalışmalarında, kadınların ilk kez yasal olarak toplumsal alanda boy göstermeleri, siyasi faaliyetlerde bulunmaları, çeşitli dergi ve gazetelerde kendilerini ifade etmelerini sağlamıştır. Bu dönemde ülkemizde de diğer ülkelerde olduğu gibi kadın dernekleri kurulmaya başlamıştır (Bora, 2010, s. 51-66). Bu dergiler ve dernekler aracılığıyla kadınlar, toplum içinde kendi yerlerini sorgulamaya, anne ve eş rollerinden daha fazlası olduklarını ortaya koymaya ve bireysel olarak taleplerini görünür hâle getirmeye çalışmışlardır (Çakır, 1996, s. 43).

Cumhuriyet'in ilk yılları modernleşme çalışmalarında büyük adımların atıldığı bir dönemdir. Cumhuriyet Dönemi bir medeniyetleşme projesidir (Göle, 2011, s. 85-87). Bu sebeple kadın modernleşmesini iyi anlayabilmek için bu yıllarda yapılan reformlara bakmak gerekir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında kadınların elde ettikleri başarıların en önemlilerinden biri siyasi haklardır. Kadınlar önce,

1930 yılında yapılan Kanun değişikliğiyle belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı, daha sonra 1934 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle de genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkı elde etmişlerdir. Kadının modernleşmesinde bir diğer büyük adım sosyal haklar içeren Medeni Kanun'dur. Medeni Kanun'la kadın ve erkek yasalar önünde eşit olmuş, çok eşlilik yasaklanmış, mirasta eşitlik gibi konular kadınlar lehine sağlanmıştır. Kadınlar, elde ettikleri siyasi ve sosyal haklarla modern Cumhuriyet kadını olmayı başarmışlardır (Göle, 2011, s. 90).

Kadınların yasalar önünde de görünürlüğünü artıran Medeni Kanun'un en özel yanı geleneklerimize de uygunluğu ile 'aile odaklı' olmasıdır (Sancar, 2012, s. 208). Ailenin temel ögesi annedir, yani kadındır. Cumhuriyet rejimi kadından iyi evlat yetiştirmesini beklemektedir. Kadınların iyi anne olması ve bu bağlamda iyi evlat yetiştirmesi öncelikle onların eğitilmesiyle mümkündür. Böylece kadınların eğitilmesi teşvik edilmiştir. Göle, bu dönemde konaklarda eğitim gören yönetici kızlarının sayısında artış olduğunu belirtmiştir (2011, s. 53).

Kadınların bu dönemde, modernleşme yolunda attıkları bir diğer önemli adım kıyafet konusundadır. Kılık Kıyafet Kanunu (1925) erkeklerin şapka takmasıyla ilgili yasal bir düzenlemedir. Ancak bu kanunda kadın kıyafetiyle ilgili bir düzenleme yoktur. Toplumsal bir tepki oluşturmamak adına kadının çarşaf ve peçesine herhangi bir yasaklama getirilmez. Ancak kadın kıyafetinin modernleşmesi zamana bırakılmış ve toplumsal alanda değişip yayılmasına olanak tanınmıştır. Bu değişimin öncüleri de devlet üst düzey görevlilerinin eşleri ve onların hayatları olmuştur (Özdemir, 2007, s. 69). Erken Cumhuriyet Dönemi'nde kadınlar toplum içinde var olduklarını kendilerini görünür kılarak başarmışlardır. Modern giyimli kadınlar modernleşmenin de temsilcisi olmuşlardır (Ergönül, 2017, s. 768).

Kadınların modernleşme sürecinde elde ettikleri haklardan bir diğeri kendilerini çalışma hayatında kabul ettirmiş olmalarıdır. Kadının sadece evinde olması gerektiği düşüncesi uzun zaman hâkim olurken kıyasıya rekabetin olduğu özellikle büyükşehirlerde kadınlar, iş dünyasına evlerinden çıkarak dâhil olmuşlardır (Sağlık vd., 2018, s. 100). Modernleşmeyle birlikte kadın evinden dışarı çıkmış, hayatı tanımıştır. Böylece kadının eğitimi, bilgisi artmıştır. Kadın sosyal yaşamı tanımış, böylece kadının hayata bakış açısı değişmiştir.

Ahmet Haşim'in Nesirlerinde Modernleşen Kadının Görünümü

Ahmet Haşim'in modernleşen kadın hakkında kanaatlerine değinmeden önce onun nasıl bir ailede yetiştiğini bilmek gerekmektedir. Ahmet Haşim'in çocukluk yılları babasının memuriyet görevi nedeniyle Arabistan şehirlerinde geçmiştir. Haşim babasından pek söz etmese de onun, sert mizaçlı katı bir adam olduğu Suut Kemal Yetkin'in yazısında da vurgulanır. "Suçlu olduğu zamanlar, babasının kendisini odaya kapadığını (...) söyleyivermiş idi" (1963, s. 471). Ancak bununla birlikte Haşim'in hayatında kendisiyle son derece hassas bir şekilde ilgilen annesi vardır. Haşim'in annesiyle Dicle Nehri kıyısında yaptıkları yürüyüşler onun hayatında büyük bir etkiye sahiptir. Yazar annesine hayrandır ona tutkuyla bağlıdır, sekiz yaşına kadar vaktinin büyük bölümünü bu hassas kadınla geçirir. Haşim'in

annesi ile arasında farklı bir bağ vardır. Bu sebeple Haşim, annesi Sâre Hanımı veremden kaybedince derin bir yara almıştır. Haşim, hayatının ilerleyen dönemlerinde çocukluğundan kalma bu eksik aile hayatının özlemine hep hissetmiş ve bunu eserlerine boşluk, üzüntü, yalnızlık, melankolik ruh hâli şeklinde yansıtmıştır (Eliuz, 2017, s. 40).

Haşim'in çocukluğu ve annesiyle olan ilişkilerinden de anlaşılacağı üzere, onun için kadın demek anne demektir. Şairin şiirlerinde aradığı güzel çoğunlukla kadındır. “Kadın, genelde anne ve annenin güzelliğinin taşıyıcısı sevgili imgesidir” (Eliuz, 2017, s. 41). Bu bağlamda düşünüldüğünde Haşim'in modernleşen kadın görüntüsünü ilk önce, zihninde var olan kadın/anne imgesiyle karşılaştırdığı söylenebilir. Onun görmek istediği kadın, annesine benzeyen kadındır. Haşim için anne; merhamet, namus ve mahremiyet demektir.

Haşim'in kadının merhametsizliğini ele aldığı yazısı “*Kediler Mezbahasında*” metnidir. Bu metinde yazarın, yabancı bir kız mektebini ziyarete gidişi anlatılır. Burada karşılaştığı manzara karşısında yazar, çok şaşırır. Çünkü kızlar burada deneyimlemek adına hayvanları canlı canlı kesmektedirler. Haşim hayretini şu cümlelerle dile getirir: “Dünya üzerinde şefkat ve merhametin son sığınağı zannettiğimiz kız kalbi, sıhhatle coşan bu keskin bakışlı genç kızların göğsü altında bilmediğimiz bir haşinlikle çarpıyordu” (1989, s. 165). Haşim burada şaşkınlıkla birlikte, neslin nasıl da değiştiğinden yakınmaktadır. Çünkü yeni yetişen nesil merhametli değildir. Biz millet olarak kadınların anneliğine sığırız ve orada güç buluruz. “Yeni Dünya”da kadınların dış görünüşünün değişmesinin yanında, acıma duygusu da yok olmaya başlamıştır.

Cumhuriyet Dönemi modernleşmesinde önemli bir paya sahip olan kıyafet konusu Haşim'in nesirlerinde oldukça fazla yer tutmaktadır. Haşim'in kadınlarla ilgili ilk yazısı “*Kürk*” metnidir. Haşim bu metinle, İstanbul'da başlayan kürk modasını eleştirmektedir. Yazar bu modanın nereden geldiği, nasıl başladığına şaşırıldığını belirtir. Çünkü onun zihnindeki kadın görüntüsü bu değildir. Kürk giyerek kadının neden hayvana benzemek istediğine bir türlü anlam veremez. “Tırnaklarını uzatıp sivrilten ve vücudunu baştan başa tüylü göstermek isteyen kadın, belli ki insandan başka bir hayvana benzemek için uğraşüyor. Kadınların bu insan şeklinden uzaklaşma meylinin sebepleri ne olsa gerek?” (1989, s. 9). Haşim kürkten yola çıkarak aslında, kadının genel görünümüne vurgu yapmaktadır. Asıl mesele kürk giymek değildir. Kadının son yıllarda geçirdiği değişikliklerdir.

Haşim'in, kelimelerin yaşadığını, belli bir ömürlerinin olduğunu ve zamanla anlamlarını yitirebileceğini anlattığı metni “*Kelimelerin Hayatı*”nda, örnek olarak seçtiği sözcük manidardır. Yazar burada “melek” kelimesini incelemektedir. Bu kelimenin zamanla nasıl da kullanımının dışına çıktığını, üzümlere anlatmaktadır. Yazar, melek denilince eskiden akla; “gözleri mavi, saçları sarı ve beyaz entarisinin etekleri uzundur” (1989, s. 21) geldiğini anlatır. Ancak kıyafet devriminin ardından, melek kelimesinin vücut bulduğu kadın değişmiştir: “Fakat kadın saçları kısa, berber makasıyla kısalıp, eteklerin yarısı da terzi nefesiyle uçarak dizleri çıplak bıraktığı günden sonra...” (1989, s. 21) Kelime,

eskiden akıllarda olan çağrışımını kaybedip “şimdi aptal, bir halayık çehresinden daha fazla cazip değil” (1989, s. 21) şekline bürünmüştür. Haşim, eskiden akıllarda olan kadın imgesinin değişmesine üzülmemektedir. Yazara göre, kadın denilince akla uzun saçlı, vücudu örtülü ve edebiyetle kendisine hayran bırakacak insan gelmelidir.

Haşim'in kadına ve aşka dair fikirlerini net bir şekilde görebileceğimiz bir diğer metin “*Aşk ve Kıyafet*”tir. Haşim burada dolaysız olarak kadından, kadın kıyafetinden, aşktan ve erkeğin aşka bakış açısından bahsetmektedir. Yazar, bu yazısına bir soru ile başlar. Yazarın burada muhatabı kırk yaşına basmış erkek okuyucusudur. Örtülü, gizlenen kadından ve ona karşı duyulan meraktan, bunun yarattığı cazibeden söz etmektedir yazar. Artık erkeklerde bu heyecan ve merak duygusunun olmadığını söyleyip bunun sebebini sorgulamaktadır. “Sır ve hava gibi göze görünmeksizin etrafınızda yaşayan o mahrem kadının uzaktan, mıknatıs akımlarıyla kanınızda uyandırdığı fırtınalara karşılık niçin bugünün renkli, kokulu ve çıplak kadını, kendi neslinin gencine aynı ürperme ve aynı çarpıntıyı veremiyor?” (1989, s. 125). Söz konusu cümleler Haşim'in neslinin duygularını içermektedir. Kadın kıyafetindeki reformun tepki toplamaması için yasalarla resmiyet bulmaması boşuna değildir. Büyük şehirler dışında modern kabul edilen Batılı görünümdeki kadın tipinin toplumda rahatlıkla kabul gördüğünü söylemek bugünün Türkiye'sinde bile zordur. Cumhuriyet'in ilk yıllarında da İstanbul, İzmir gibi büyük kabul edilebilecek şehirler dışında değişimin kabul görmesi zaman almıştır (Olpak Koç, 2012, s. 1673). Bu sebeple artık erkeklerin neden kadınlar için eski duyguları hissetmedikleri yazarın fikirleriyle cümlelere dökülür. Bir psikoloji uzmanının düşünceleri yazıda dile getirilir. Yazar bu psikoloji uzmanının fikirlerini, kendi fikirlerini desteklediği için özellikle yazısına eklemiştir ve metnin devamında erkeklerin kadınlar için neden eski duyguları hissetmediklerinin sebebi sorgulanmıştır. Bu sebeplerden bazıları, harpten çıkan kadınların artık spor yaptıkları ve sporun kıyafette değişikliğe sebep olduğudur. Bununla birlikte kadın tavırlarındaki aşırı serbestliğin harp sonrasına bağlanması biraz da yazarı kızdırır. “Fakat sebepler her ne olursa olsun, bugünkü kadın çıplaklığının cinsi cazibeyi azaltmakta ve hassasiyeti uyandırmakta olduğuna hiç şüphe yoktur” (1989, s. 126) cümlesi bunun göstergesidir. Haşim metnin son cümlesini de kendi düşüncesini izah eder vaziyette ve sert bir üslupla kurar: “Spor açıklığı istiyorsa, spordan daha kuvvetli olan aşk, sır ve müphemiyeti istiyor” (1989, s. 126).

Yukarıdaki metinle paralel ilerleyen bir diğer yazı “*Örtülü Kadın*” metnidir. Yazar burada bir anket sorusundan söz etmektedir. “Kadınları açık saçık mı, kapalı mı görmek isterdiniz?” şeklinde sorulan soruya Haşim'in yanıtı, yine kadınların örtülü olmasını savunduğunu göstermektedir. Eliuz, *Kadın Nedir? Çiçek Nedir?* şiirinde şairin çiçek göstergesiyle aslında kadının doğurganlığına, sıcaklığına, mahremiyetine vurgu yaptığını ifade eder (2017, s. 49). Yazar, *Örtülü Kadın* yazısını ironik bir dille kaleme almıştır. Haşim, çıplak kadından zarar gelmeyeceğini çünkü onun gizli saklı bir şeyinin olmadığını belirtir. Bununla birlikte kadının çıplaklığının yanında, kadını cazip kılmak için verilen uğraşlardan bahseder. Tozlar, boyalar, terzi, manikür, pedikür, kürk gibi unsurlarla kendini tamamen açığa çıkararak kadının zararsız olduğunu anlatır. Ancak bunun yanında böyle kadınlara karşı aşk hissi

uyanmayacağını dile getirir. “Erkek, ipek ve sırma örtüler arkasından bakan sürmeli siyah ve derin bir gözün tılsımıyla yüreği çarptıkça, kadının dostu değil, düşmanıdır” (1989, s. 142) cümlesi de yazarın zararsızlıkla ilgili ne kastettiğini göstermektedir. Aslında örtülü kadın erkek için cazibe uyandırmaktadır. Böylece örtülü kadın erkeği kendisine çeken bir tılsıma sahiptir. Haşim’in kadın beğenisi ve arzuladığı kadın tipinin sınırları bu cümlelerle çizilmiş olur.

“*Erkek*” metni, anketin diğer sorusunu irdeler. Bu soru: “Kadın mı güzel, erkek mi?” sorusudur. Haşim, erkeğin güzel oluşunu doğadan verdiği birçok örnekle destekler. Keçi-teke, tavuk-horoz örnekleriyle erkeğin yaratılıştan ayrıcalıklı olduğunu anlatmak ister ve metnin sonunda insan cinsine ulaşır.

İnsan cinsinde de dişinin erkekten daha güzel olması için hiçbir sebep yoktur. Kadının süslenmeye muhtaç olması, saçlarını bir uzatıp bir kısaltması, hayvan kürklerine sarılması, yaratılıştan güzel olmadığını ve bunu kendisinin de bildiğinin kâfi bir delili değil midir? Erkek suni süs vasıtalarına tenezzül etmez, zira erkek güzelliği buna muhtaç değildir (1989, s. 144).

Yazar burada güzellik kavramıyla ilgilenmiştir. Yazar, kadınlardan ziyade erkeklerin güzelliğinin doğal olduğu ve onların hiçbir süse ihtiyaç duymadığını belirtir. Bununla ilgili olarak da Ahmet Haşim’in kendisini çirkin bulduğu şeklinde bir genel kanı mevcuttur ancak, aslında pek de çirkin sayılmaz. Abdülhak Şinasi Hisar ve Yakup Kadri’nin eserleri incelendiğinde, Ahmet Haşim’in orta boylu, bilinenin aksine beyaza dönük pembe tenli, yeşil harelî gözlü, biraz öne çıkık alınlı bir yüze sahip olduğu anlaşılmaktadır. Olpak Koç, Haşim’in kadınlara bakış açısında onun çirkinliğinin etkili olmadığını düşünmektedir. “Bu nedenle onun kadınlarla ilişkisi denilince veya kadınlara bakış açısı nedir diye sorulunca akla gelen, farz edilen bu çirkinlik kompleksi fikirlerini etkileyen bir durum değildir diye düşünülmektedir” (2012, s. 1673). Haşim’in bu metnin kaynağı kendisini çirkin bulduğu için aşağılık duygusuna kapılması olmayabilir.

Yazarın, kadınlarla ilgili görüşlerini net bir şekilde görebileceğimiz bir diğer metin “*Erkekleşme*” metnidir. Bu yazıda Haşim, son yıllarda aşkların erkekleri intihara sürüklemesinden söz etmektedir. Ancak yazının devamında modern hayatta kadının nasıl değiştiğini dile getirerek, neden değişmek istediğini anlamaya çalışır Haşim. Topçu’ya göre Haşim kadınlardan tiksiniyor, onları aşağılık bir varlık olarak görmektedir: “Haşim kadınları küçümsemekle kalmaz, aynı zamanda onların ahmaklıklarından tiksindir. Tiksinti duygusunun, onun aşağılama duygusunu kuvvetlendirdiği dolayısıyla da üstünlük kurma çabasını artırdığı fark edilebilir” (2018, s. 110). Bu söylenenin aksine Haşim’e göre kadın, cinsi olarak zaten üstün bir varlıktır. Buna rağmen neden erkek gibi olmaya, erkek gibi çalışmaya ihtiyaç duymaktadır? Yazar, metinde kadınlar için aslında üzülmemektedir. Çünkü kadınların yerinin bu olmaması gerektiğini düşünür. “Binlerce asırlık erkek medeniyetini anlamak ve benimsemek için işe pek geç koyulan kadın, şimdi müthiş bir hızla çalışmaya mahkumdur. Er geç, zihin yorgunluğu, dünya yüzünü, saç vaktinden evvel dökülmüş, cascavlak fikir kadını başları ile de dolduracaktır” (1989, s. 14).

Haşim'in cümlede geçen "fikir kadını" ifadesi dikkat çekicidir. Çünkü yazar, kadınların onlardan beklenenden fazlasını düşünmeleri sonucunda kendilerini yorduklarını anlatmaya çalışmaktadır. Bu cümlelerde kadını aşağılama değil aksine yüceltme söz konusudur. Kadınların kendilerini erkeklerin yerine koymalarını gereksiz bulmaktadır.

Haşim'in kadın hakkında yazdığı yazılar genel olarak fiziksel görünüşlerinin gelenekten kopma süreci içinde nasıl değiştiği ile ilgilidir. Yazar, "*Garden Bar'da Konuşan İki Adam*" metninde, kadınların yaptığı makyajdan söz etmektedir. Yazar, boya diye nitelendirdiği makyajın, kadınların gerçek çehresini örttüğünü ironik bir dille anlatmaktadır. Haşim'e göre doğada kadınların, bu suratlarına sürdükleri gibi renkler yoktur. Dolayısıyla bu boyalar ve renkler yapaydır. "Kadın ne yapardı bilmem... Fakat boyalar olmasa bilmem ki göz nasıl boyanırdı" (1989, s. 41). Haşim'in metindeki son cümlesi, üzerinde düşünülmesi gereken bir cümledir. Kadınların artık yüzlerine boya sürerek karşı cinsin gözünü boyadıkları, yani onları kandırdıkları yorumu çıkarılabilir. Anlatılan konu "*Şairleri Okurken*" metninde değişse de metnin sonunda yazar yine kadın çehresine değinir. Burada da yakındığı şey kadın yüzlerinin nasıl boyalı olduğudur: "Yeni kadın çehreleri gibi! Geçenlerde bir yazarın dediği üzere, şimdi boyanmamış bir kadın yüzü, insana bir türlü medeni bir çehre hissi vermiyor" (1989, s. 45). Haşim, bu cümlesinde "bir şairin dediği gibi" der ancak bu şairin kim olduğunu açıklamaz. Zira kendi fikri de bu doğrultudadır. Burada dikkat çeken nokta boyanmamış çehrelerin medeni sayılmamasıdır. Kadında saflığı sadeliği görmek ister şair, bu sebeple şiirlerinde kadınlar genellikle "ilahe" olarak tasvir edilir. "*O Belde*" şiirinde kadınların hepsi güzel, ince, saftır (Gülşen, 2013, s. 287). Haşim yukarıdaki cümlelerinde kadınların hepsinin yüzünün boyalı oluşunu alaycı ve düşündürücü bir dille anlatır, makyaj yapmanın modernleşmenin bir gereği olduğu açıklanır ve bundan hiç hoşlanmaz.

"*Cazibe*" metninde yazar bir gazete ilanından bahseder. Bu ilan, kadınlara, erkekleri cezbetmenin hünerlerini öğretmek üzerine Amerika'da açılmış bir enstitü ile ilgilidir. Haşim bu ilanı hayretle karşılamaktadır. Çünkü bu cinsî cazibe meselesinin bir sır olduğunu düşünmektedir. Haşim eskiden cazip olmak için güzel olmanın yeterli olduğunu ancak günümüzde bunun da değiştiğini söyler. Yazar, çirkinliğin öldürücü bir büyüsü olabileceği ortaya atılınca işlerin büsbütün karıştığını mizahi bir dille anlatır. Yazar yine de bu ilan işinin bir güzellik enstitüsü ilanı olabileceği yorumunu yapar. Ancak metnin sonunda kendine göre cazibenin sırrını açıklar: "Çok konuşmamak ve yılışmamak" (1989, s. 51). Cümlesinin ardından yazar, kadınlarla ilgili genel düşüncesini de söylemiş olur. Olpak Koç'a göre Haşim'in kadınlardan kaçma sebeplerinden biri budur (2012, s. 1673). Kadınların çok konuşması yazarda hoş olmayan düşüncelere yol açmıştır: "Bence ilahi başların pembe dudakları, her açılışta, dimağdan inen koca bir hamakat öküzüne yol veren bir kapı vazifesini görür. Bu itibarla bazı kadın başları, gerçekte, altın elmas ve yakuttan yapılmış tiksindirici birer alıklık deposudur" (1989, s. 51). Metnin sonu çirkin ve geçkin erkekler ile ilgilidir. Yazar, bu gibi adamların ayırt etmeksizin bütün kadınlara âşık olduğunu söyler: "Âşık, yüz bulamayan adamdır" (1989, s. 51) ifadesiyle yazarın aşka bakış açısı, aşkın ne olduğu sorusuna cevabıdır aslında. Haşim aşka taliptir: "Sipariş kabil olsa, bana

elmas yüzük gönderecek bir kız bulmanı isteyecektim. Fakat bilmem, bu siparişe, sen ne dersin?” (Kadri, 1934, s. 73) diyerek Refik Bey’e sorar. Haşim, bir genç kıza âşık olduğunu da dile getirir. Şair, farklı aşklar yaşasa da şiddetle de evlenmek niyetindedir (Kadri, 1934, s. 73). Ahmet Haşim, aslında evlenmekten kaçmamış, aksine pek çok kez âşık olmuştur. Hatta aşkın geçici olduğunu evliliğin ise kalıcılığından dem vurmıştır. Ahmet Haşim, aşka inanmıştır ve iki kez de evlenmiştir (Kerman, 1998, s. 186-192).

Haşim’in “*Seyahate Çıkan Adamın Duydukları*” başlığı altında yazdığı yazıları, Paris gözlemlerini içermektedir. Paris’te ilk intibalarını anlattığı metinde, şehrin genel görünümüyle ilgili gözlemlerinin ardından

“... evler, mağazalar, ağaçlar, otomobiller değil, fakat o sade giyinmiş, eşsiz Paris kadınının, bütün musikilerden daha güzel olan cıvıltısı ve onun etrafa sihirli bir akım gibi dağıttığı pudra ve lavanta kokularıyla dolan o anlatılmaz, o hafif, o munis, o sarhoşlatıcı tatlı havadır!” (1989, s. 66)

cümleleriyle Paris kadını hakkında hoşuna giden detayları vermiştir. “Sade giyimleri” ifadesi Haşim’in kadınlardan beklediği bir dış görünüş unsurudur. Yazar, bu sade kıyafet unsuruna sonraki metninde de değinecektir. Ayrıca parfümleriyle meşhur Paris’in kadınlarının o hafif kokuları yazarın dikkatinden kaçmamıştır.

“*Paris Kadını*” metninde Haşim, doğrudan bu ülkenin kadınları hakkında fikirlerini belirtmiştir. Parisli kadınların genel olarak güzel olmadıklarını ama sevimli olduklarını, bunun yanında “mide bulandırıcı çirkinliğe” (1989, s. 66) hiç rastlamadığını belirtir. Metnin devamında yazar, Paris kadınının sade giyiminden söz eder. Haşim’in sade kıyafet beklentisinin arkasında annesi olabilir. Annesinde gördüğü sadelik ve mahremiyet onu hep aynı beklentiye sokmuştur. Şairin sevgili imgesinin mükemmel annenin yokluğunu ve boşluğunu doldurmak üzere kurulu olduğunu görürüz (Eliuz, 2017, s. 50). Yazar, Paris moda atölyelerinde dikilen kıyafetlerin genellikle yabancı kadınlar için olduğunu anlatır: “Gayet sade giyinen, hatta kıyafetçe iptidai bir şekil arz eden bu, ekseriyetle henüz saçlarını kestirmeyen kadının bütün tehlikeli cazibesi ağırbaşlılığından, saflığından, konuşmasından ve bilhassa anlatılmaz işve ve edasından geliyor. Bunlar, dünyanın en güzel kadınlarına Parisli kadının cesaretle meydan okuyabilmesi için kâfidir.” (1989, s. 67) Yazarın dikkatini çeken bir diğer konu kadın ruhudur. Yazar gözlemleri neticesinde “Fransız kadını ruhunu vücudundan ayırmayı biliyor. Bu büyük bir hüner ve kâfi bir fazilettir” (1989, s. 67) sonucuna varır ve belli ki bunun her kadında olması gereken bir özellik olduğunu düşünür.

“*İki Adamın Konuştukları*” metni, vapurda iki kişinin sohbetinin nakledilmesi şeklinde tasarlanmıştır. Sohbet, yeni neslin cüce mi doğduğu ile ilgili başlar. Çünkü iki adamın karşısında, boyu kısa ama yaşının üstünde açık saçık ve boyalı bir kız vardır: “Şu karşımızdaki kıza kaç yaş verirsin. Eski zaman hesabıyla on iki, on üç... Çok bile değil mi? Sürmeli gözleri, boyalı dudakları, göğsü açık, yeşil, ipek gömleği ve

kürklü mantocuğuyle eski on iki yaşındaki sümüklü yumurcakları hiç hatırlatıyor mu?” (1989, s. 144). Haşim'in yine ilgisi kıyafet ve makyaj üzerindedir. İki adamın sohbeti bu kız üzerinden, yaşından, yaşının fazla görünmesinden ve en önemlisi dış görünüşünden başlar. Ancak sohbet, kızın bir fahişe oluşu ve onu bu yola iten sebebin para oluşu şeklinde devam eder. Haşim burada ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve ahlaki durumu vermeye çalışmıştır. Para artık bir güç göstergesidir ve dolayısıyla herkes paraya ulaşmaya çalışmaktadır. Paraya ulaşmak için verilen çabada insanlar namuslarından, onurlarından olabilmektedir. Hacer Gülşen'in yaptığı çalışmada Haşim'in şiirlerinde kadına bakış açısının daha olumlu olduğu belirtilmektedir: “Ahmet Haşim'in şiirlerindeki olumlu bakış açısı denemelerinde olumsuz bir bakış açısına dönüşür. Bunda yazarın psikolojisinin, hayat öyküsünün etkisi olduğu kadar erkek egemen toplumun bakış açısının da etkili olduğu söylenebilir” (2013, s. 291). Bunun yanında Ahmet Haşim'in denemelerinde toplumsal bir baskıdan söz edilebilir. Çünkü kadın toplumumuzda önce namus ve ahlakı temsil etmektedir (Koç, 2012, s. 1671-1678). Ülkede Birinci Dünya Savaşı'nın yarattığı olumsuz şartlar, kimileri tarafından maddi kazanca dönüştürülmüştür. Bu durum da namus kavramının sorgulanmasına sebep olmuştur.

“*Dreykul'da Kadın Modaları*” metninde Haşim, Paris'te bulunduğu sürede davet edildiği bir defileden bahsetmektedir. Paris'in meşhur terzisi Dreykul yeni kıyafetlerini tanıtacak bir defile düzenlemektedir. Bu yazıda Haşim'in modaya, Paris'e, Paris kadınına dair gözlemleri ve aldığı bilgiler vardır. Kadınların kıyafete ne kadar düşkün oldukları, bu kıyafetlerle kadınsı olmaya çalıştıkları üzerinde durulur. Ancak Haşim metni yine modern görünümlü kadın imgesi üzerine kurduğu cümlelerle bitirir:

“Ey, en küçük heveslerine esir olduğumuz kadınlar! Söylemezsiniz ama pekâlâ bilirsiniz ki bütün varlığımız erkeğin size karşı duyacağı aşka bağlıdır. Erkeğin aşkı olmazsa, düşük omuzlu, kısa ayaklı, iri kalçalı, korkunç bir mahluk şekli almanıza mâni ne kalır? Erkek aşkına lisan veren dâhilerin, sihirli aynalar teşkil eden ulvi eserlerinde aksinizi gördüğünüz içindir ki kendinizi beğenirsiniz.” (1989, s. 164)

Haşim burada, açıkça kadınların, erkekler olmasa, çok da kıymetli olamayacaklarından bahseder. Yazarın cümleleri eleştirel ve son derece serttir. Kadınlara değerini verenin erkekler olduğunu düşünür. Topçu, Haşim'in bu satırlarla kadınları aşağıladığı kanısındadır. Kadına verilen değer erkekler elinde bulundurulmasını ise kibir olarak yorumlar (2018, s. 109). Ancak Haşim'in bu cümleleri başta kendisinin kadına verdiği değerle çelişmektedir. Pek çok yazısında ve şiirinde kadına ne kadar değer verdiği yukarıdaki örneklerde görülmüştür. Buradaki saldırgan tavrının sebebi, kadının modernleşmesi adı altında kıyafetlerinin değişmesi olmalıdır.

Sonuç

Haşim, deneme türünde kaleme aldığı “*Bize Göre- Gurebahane-i Laklakan- Frankfurt Seyahatnamesi*” eserlerinde pek çok konuya değinmiştir. Bu çalışmaya konu olan modernleşme ve kadın unsurları, yazarın dikkatini yoğun bir şekilde uyanık tutmuştur. Modernleşme konusunun temeli, genellikle

Haşim'in seyahatlerinde atılmıştır. Burada yazarın güçlü gözlemleri ve bu gözlemlerin yalın bir dille okuyucuya aktarılması söz konusudur. Haşim, Avrupa ülkelerinde gördüğü yaşam şartlarını, insana verilen değeri, teknolojinin nasıl ilerlemiş olduğunu, modernleşmenin, medeniyetin zemini olarak yorumlamıştır.

Ülkemizde 18. yüzyılda başlayan modernleşme süreci 1920'li yıllarda hız kazanmıştır. Haşim'in gözlemlerinden hareketle, modernleşmeyi ilimde, fende, teknolojiye görmek istediği çok açıktır. Diğer ülkelerde gözlemlene fırsatı bulunduğu yeniliklerin neden bizim ülkemizde de görülmediğini sorgulamaktadır.

Yazarlarından da anlaşılacağı gibi Haşim yeniliklere, teknolojik gelişmeye son derece önem vermektedir. Ancak yenilik adı altında tek kabul etmediği değişim kadınlarla ilgilidir. Kadınların modernleşme adı altında dış görünüşlerini toplumsal olarak bize uygun olmayan şekilde değiştirmelerini bir türlü kabul edemez. O, annesiyle tanıdığı kadını görmeyi arzular. Haşim, kıyafet devrimine karşıdır denebilir. Kadınların modernleşme adı altında, örtüyü çıkarmalarını ve aşırı derecede makyaj yapmalarını doğru bulmaz. Kadın sadeliği, saflığı, namusu, mahremiyeti ve aileyi temsil etmektedir. Ona göre aşk, kadının gizlediği vücudu ile erkeğin hayal ettiğiidir. Haşim, kadında güzelliğin örtü altında kalmasından yanadır. Kürk giyen, tırnaklarını uzatan, saçını kesen, eteğinin boyunu kısaltan kadın ona göre cazip değildir. Ve bu şekilde hayatın içinde var olmaya çalışan kadının erkekleştiğini belirtir. Kadının erkekleşmesini ise doğru bulmaz, kadının cazibesini kaybetmesini kabul etmek istemez. Haşim aşk adamıdır, kadınlar sevgili imgesinde hep vardır. Yazar, kadın ile erkeğin yerlerinin ayrı olduğunu, kadının erkek işi yapmasını doğru bulmadığını izah eder. Bu kadını toplumsal olarak dışa itmek onu küçümsemekten değil kadının hassas olan fiziksel özelliklerine verilen değerle ilgilidir denilebilir. Haşim'e göre modanın değişmesi, kadının geçmişimizde, gelenek ve göreneklerimizde alışkın olduğumuz dış görünüşünün değişmesine sebep olmamalıdır.

Sonuç olarak Haşim'in yazılarından onun toplumsal olarak modernleşmeyi son derece istediği ve savunduğu ancak, modernleşmenin kadını olumsuz gösteren yönlerinden, kadının kıyafetine, saçına ve makyajına yansıyan kısımlarından rahatsızlık duyduğu anlaşılmaktadır.

Kaynakça

Berkes, N. (2003). *Türkiye'de çağdaşlaşma*. Yapı Kredi Yayınları.

Berman, M. (2016). *Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor*. İletişim Yayınları.

Bora, A. (2010). Hatırlananlar ve unutulunanlar: İslam coğrafyasında modernleşme ve kadın hareketleri. *Bilig*, (53), 51-66.

Cihan, E. Z. (2018). Modernleşme ve kadın. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 269-280.

- Coşar, S. (2019). Türk modernleşmesi: 'aklileşme, 'patoloji' ve tıkanma. *Doğu Batı Dergisi*, 8, 59-71.
- Çaha, Ö. (1996). *Sivil kadın*. Vadi Yayınları.
- Çakır, S. (1996). *Osmanlı kadın hareketi*. Metis Yayınları.
- Çetin, N. (2004). *Hece Dergisi Hayat Edebiyat Siyaset Özel Sayısı*, 90 - 91 - 92, 592-594.
- Eliuz, Ü. (2017). Algıyla imgenin ayrılmazlığındaki ateş: Ahmet Haşim'in şiirlerinde kadın. *Hece Aylık Edebiyat Dergisi*, 21(241), 39-55.
- Ergönül, E., Koca, B. (2017). Erken Cumhuriyet Dönemi resimlerinde kadın imgesi: modernleşme ve Milliyetçilik. *SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 10(20), 761-786.
- Ertuğ, H. R., Esmer, A. Ş. (1959). *Yeni Türkiye*. Nebioğlu Yayınları.
- Giddens, A. (2014). *Modernliğin sonuçları*. Ayrıntı Yayınları.
- Göçek, F. M. (1999). *Burjuvazinin yükselişi, imparatorluğun çöküşü*. Ayraç Yayınları.
- Göle, N. (2011). *Modern mahrem -medeniyet ve örtünme*. Metis Yayınları.
- Gülşen, H. (2013). Montaigne ve Ahmet Haşim'de aşk ve kadın üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 281-293.
- Habermas, J. (1994). *Modernlik: Tamamlanmamış bir proje, postmodernizm*. Necmi Zeka (Ed.). Kıyı Yayınları.
- Haşim, A. (1989). *Bize Göre, Gurebâhâne-i Laklakan, Frankfurt Seyahatnamesi*. Mehmet Kaplan (Ed.). Milli Eğitim Basımevi.
- Hisar, A. Ş. (1963). *Ahmet Haşim: şiiri ve hayatı*. Hilmi Kitabevi.
- İnalçık, H. (1988). Atatürk ve Türkiye'nin modernleşmesi. *Belleten*, 52(204), 985-992.
- Kadri, Y. (1934). *Ahmet Haşim*. Hakimiyeti Milliye Matbaası.
- Kerman, Z. (1998). *Yeni Türk edebiyatı incelemeleri*. Akçağ.
- Kurt, Y. (2010). *Osmanlı ve Cumhuriyet modernleşmesinde kadın: Karşılaştırmalı bir analiz*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mardin, Ş. (1999). Modern Türk sosyal bilimleri üzerine bazı düşünceler. Sibel Bozdoğan ve Reşat Kasaba (Ed.), *Türkiye'de modernleşme ve ulusal kimlik* (s. 54-69). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Meriç, N. (2000). *Osmanlı'da gündelik hayatın değişimi*. Kaknüs Yayınları.

Olpak Koç, C. (2012). Modern kadına bir bakış örneği “Bize Göre” de kadın. *Turkish Studies*, 7(1), 1671-1678.

Ortaylı, İ. (2005). *İmparatorluğun en uzun yüzyılı*. İletişim Yayınları.

Özdemir, K. (2007). *Cumhuriyet Döneminde Şapka Devrimi ve tepkiler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sağlık B., Çelik H. Y. (2018). Küreselleşen çalışma hayatında kadının rolü. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(2), 95-120.

Sancar, S. (2012). *Türk modernleşmesinin cinsiyeti - erkekler devlet, kadınlar aile kurar*. İletişim Yayınları.

Topçu, H. (2018). Aşağılık karmaşasına hapsolmuş bir isim: Ahmet Haşim. *SEFAD*, 40, 103-118.

Türkdoğan, O. (1977). *Çağdaş Türk sosyolojisi*. Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Yetkin, S. K. (1963). Ölümünün 30. yıldönümünde Ahmet Haşim. *Türk Dili*, 12(141): 471-474.

Remarks on the Image of Modernizing Woman in Ahmet Haşim's Prose*

Dilek BAĞCI**

Abstract

This article discusses the perspective of Ahmet Haşim, one of the important poets of Turkish literature, on 20th-century modern life and women. Although Ahmet Haşim is a name known for his poems, his prose is also essential for our literature. Many writers and poets have stated that Haşim's prose is appreciated and loved. The innovations brought about by modernization, social life, and the change in the place of women in our lives have taken their place in various works. Haşim could not remain indifferent to these current issues of the period and expressed his ideas through his prose writings. Many topics are discussed in Haşim's prose, but the basis of this work is the new appearance of modern women. Although his admiration for his mother forms the basis of his ideas about women, Haşim is uncomfortable with the new image of women in modern life. The reason behind his seemingly offensive comments towards women may be that he neither considers himself ugly nor has difficulty communicating with women. On the contrary, sources show that he liked getting close to women, always dreamed of marriage, and was always looking for love. Haşim does not only want women's privacy to change and for them to lose their charm that men wonder about. Haşim is sad that women have lost the tradition in their clothes, hair, make-up, and social life. This study focuses on the effect of modernization on women in Ahmet Haşim's prose.

Keywords

Ahmet Haşim, modern life, women

* **Date of Arrival:** 25.04.2024

Date of Acceptance: 08.05.2024

Citation: Bağcı, D. (2024). Ahmet Haşim'in Nesirlerinde Modernleşen Kadın İmgesi Üzerine Bazı Dikkatler. *TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi (TURANusbb)*, 6: 47-62.

** Master's Student, AHBV University, Faculty of Literature, Turkish Language and Literature, ANKARA/TURKEY E-mail: bagci.dilek@hbu.edu.tr ORCID: 0000-0003-1996-2915

К вопросу об образе Модернизированной Женщины в Прозе Ахмета Хашима*

Dilek BAĞCI**

Аннотация

В статье рассматривается взгляд одного из выдающихся поэтов турецкой литературы Ахмета Хашима на современную жизнь и образ женщины XX века. Несмотря на то, что Ахмет Хашим известен своей поэзией, его прозаические произведения также занимают важное место в турецкой литературе. Многие писатели и поэты давали наивысшую оценку творчеству Хашима, заявляя о том, любят прозу автора. Новшества, привнесенные модернизацией, а также общественная жизнь и изменение положения женщины в социуме – все эти темы нашли свое отражение в различных литературных произведениях. Хашим также не мог оставаться равнодушным к актуальным проблемам того периода и выражал свои идеи посредством прозы. Из многочисленных тем, затронутых Ахметом Хашимом, в качестве основы данной статьи взята тема нового образа современной женщины. Стоит сказать, что невзирая на трепетное отношение Хашима к своей матери, которое лежит в основе его представлений о женщинах, автор весьма негативно относится к новому образу женщины в современной социуме. Причина этого, казалось бы, оскорбительных комментариев в адрес женщин скорее всего не заключается в том, что он считает себя некрасивым или испытывает трудности в общении с женщинами. Напротив, источники свидетельствуют, что он весьма быстро находил общий язык с женщинами, всегда мечтал о браке и всегда искал любовь. Хашим в своих произведениях не только хотел, чтобы личная жизнь женщин притерпела изменения, и чтобы женщины потеряли свое очарование, которое привлекает противоположный пол, но также он опечален тем, что женщины утратили традиционность в своей одежде, прическах, макияже и общественной жизни. Данное исследование посвящено влиянию модернизации на женщин в прозе Ахмета Хашима.

Ключевые слова

Ахмет Хашим, Модернизация, Женщина.

* Дата поступления статьи: 25.04.2024

Дата принятия статьи: 08.05.2024

Цитирование: Bağcı, D. (2024). Ahmet Haşim'in Nesirlerinde Modernleşen Kadın İmgesi Üzerine Bazı Dikkatler. *TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi (TURANusbb)*, 6: 47-62.

** Магистрант, Анкарский Университет им. Хаджи Байрама Вели, Филологический факультет, кафедра турецкого языка и литературы, АНКАРА/ТУРЦИЯ, электронная почта: bagci.dilek@hbv.edu.tr ORCID: 0000-0003-1996-2915